

TIETOA REUMATAUDEISTA

Nivelpsoriaasi

Nivelpsoriaasi on krooninen tulehduksellinen reumatauti joka aiheuttaa oireita sekä ihossa että nivelissä. On arvioitu että jopa kolmasosalla psoriaasi sairastavista tautiin liittyy myös niveloireita. Suomessa nivelpsoriaasia sairastaa noin 10.000-15.000 ihmistä. Nivelpsoriaasi voi alkaa missä iässä tahansa mutta yleisimmin se alkaa 30-55 vuotiaana.

Nivelpsoriaasin tarkkaa syytä ei tunneta. Se kuuluu laajempaan ryhmään sairauksia, joita kutsutaan yhteisnimellä spondyloartropatiat. Muita spondyloartropatia-ryhmän sairauksia ovat selkärangareuma ja tulehdukselliset suolistosairaudet. Näitä sairauksia yhdistävät samantyyppiset niveloireet. Kaikissa niissä voi esiintyä tulehdusta nivelissä, selkärangassa, ristiluun ja suoliluun välisissä niin kutsutuissa sakroiliakaalinivelissä (si-nivel) sekä jänteiden kiinnityskohdissa.

Kerran puhjettuaan nivelpsoriaasi on yleensä pysyvä, mutta sen kulku voi olla varsin vaihteleva ja taudissa voi esiintyä pitkiäkin rauhallisia vaiheita jolloin esimerkiksi reumalääkkeitä ei tarvita. Taudin vaikeusaste vaihtelee niinkään paljon. On paljon lieviä muotoja joissa lääkkeeksi riittää satunnaisesti otettu tulehduskipulääke. Vaikeita tautimuotoja on onneksi vähän.

Minkälaisia oireita nivelpsoriaasi voi aiheuttaa

Nivelpsoriaasin oireet ovat moninaisia ja vaihtelevia. Yleisimmin tauti alkaa sellaisella henkilöllä joka on sairastanut psoriaasi-ihottumaa muutaman vuoden ajan. Joskus iho- ja niveloireet ilmaantuvat samaan aikaan ja joskus, tosin harvemmin, niveloireet edeltävät psoriaasi-ihottuman puhkeamista. Voi myös olla että ihottuma on rajoittunut päänahan alueelle, korvien taakse tai pakaravakoon tai psoriasis on rajoittunut vain kynsiin jolloin psoriaasin diagnoosia ei ole osattu tehdä.

Nivelpsoriaasi aiheuttaa usein oireita suurissa nivelissä, kuten polvissa ja nilkoissa, mutta myös sormien pienissä nivelissä. Nivel kipeytyy ja turpoaa. Tyypillistä erityisesti nivelprosiaasille on että sormien kärkinivelet tulehtuvat. Nivelten lisäksi oireita voi esiintyä selkärangassa sekä alaselässä sakroiliakaalinivelissä. Nivelpsoriaasille ominaista ovat myöskin jänteiden ja luun kiinnityskohtien tulehdukset eli niin sanotut entesiitit. ”Tenniskyynänpää” on tyypillinen entesiitti. Se voi liittyä nivelpsoriaasiin, mutta se voi syntyä myös liiallisen rasituksen seurauksena. Entesiitit aiheuttavat kipua ja vaivaa mutta ne eivät onneksi kuitenkaan vahingoita niveltä. Myös jännetupen tulehdukset ovat suhteellisen yleisiä. Eräs tyypillinen nivelpsoriaasin oire on koko sormen tai varpaan turpoaminen, puhutaan ns ”nakkisormesta.” Tällainen on nivelreumassa harvinaisempaa ja viittaa nivelpsoriaasissa.

Sormien ja varpaiden tulehduksiin voi liittyä muutoksia myös kynsissä. Tällaisia ovat pistemäiset kuopat ja kynnen sieni-infektiota muistuttava kynnen paksuuntuminen. Usein nivelpsoriasista sairastavan kynsiä onkin hoidettu sienilääkkeillä. Aktiivinen tulehdus saattaa aiheuttaa elimistössä myös yleisoireita kuten väsymystä.

Osalla nivelpsoriasis voi kehittyä nivelreuman kaltaiseksi moniniveltulehdukseksi ja joillakin tauti saattaa muistuttaa enemmän

selkärankareumaa, joka aiheuttaa oireita selkärankaan. Vaikeasti niveliä tuhoava tulehdus on nivelpsoriasissa onneksi melko harvinainen.

Nivelpsoriaasin diagnoosi

Nivelpsoriasikselle ei ole diagnostista testiä, jota voisi esimerkiksi mitata verestä. Diagnoosi perustuu tyypillisiin oireisiin henkilöllä joka sairastaa psoriasis ihottumaa. Tulehdusarvot, lasko ja CRP voivat olla koholla mutta voivat olla myös täysin normaaleja. Reumatekijää ei yleensä löydy verestä. Röntgentutkimuksessa voidaan joskus nähdä nivelpsoriaasiin viittavia muutoksia sormissa tai varpaissa.

Nivelpsoriasiksen hoito

Nivelpsoriaasissa nivelissä on meneillään epätarkoituksenmukainen tulehdusreaktio ja sitä hoidetaan reumalääkeillä. Reumalääkkeet vähentävät tulehdusta ja rauhoittavat siten nivelten oireita. Yksittäisen nivelen tulehdus kannattaa hoitaa paikallisella kortisonipistoksella. Perinteisistä reumalääkkeistä nivelpsoriaasin hoitoon on käytetty metotreksaattia, leflunomidia ja syklosporiinia jotka niveltulehduksen lisäksi rauhoittavat myös ihottumaa. Sulfasalatsiini ei vaikuta ihottumaan mutta sitä voi käyttää niveltulehduksen hoitoon. Yleisimmin hoito aloitetaan metotreksaatilla (ks. reumalääkkeet). Metotreksaatti on Suomessa yleisimmin käytetty reumalääke. Metotreksaatin on

osoitettu vähentävät niveltulehdusta ja myös estävän nivelten vaurioitumista.

Reumalääkkeiden vaikutus tulee suhteellisen hitasti n. 1-3 kuukauden kuluessa. Hoidon turvallisuutta täytyy seurata säännöllisin laboratoriotarkastuksilla (ks. turvakokeet).

Lievissä tautimuodoissa, joihin ei esimerkiksi liity nivelten turpoamista, voi oireenmukainen tulehduskipulääkkeen käyttö olla riittävä hoito. Tulehduskipulääkkeiden käyttöönkin voi liittyä haittavaikutuksia joista merkittävin on vatsalaukun limakalvon ärsytys, joka pahimmillaan voi johtaa vatsahaavan syntyyn. Tulehduskipulääkkeiden jatkuvaan käyttöön liittyy myös jonkin verran lisääntynyt sydän- ja verisuonisairauksien riski. Jos on todettu sepelvaltimotauti tai useita sydän- ja verisuonisairauksien riskitekijöitä, on tulehduskipulääkkeiden jatkuvaa käyttöä syytä välttää.

Biologiset reumalääkkeet

Jos perinteiset reumalääkkeet eivät tehoa ja tauti on edelleen selvästi aktiivinen voidaan siirtyä käyttämään ns. biologisia reumalääkkeitä (ks. tarkemmin biologiset reumalääkkeet). Nivelpsoriaasin hoidossa käytetään lähinnä ns. TNF-salpaajia (adalimumabi, etanersepti, golimumabi, infliximabi, sertolitsumabi). Biologiset reumalääkkeet rauhoittavat tulehduksen ja myös psoriasis-ihottuman useimmissa

tapauksissa varsin tehokkaasti ja nopeasti.

Vaikutus tulee jo muutaman viikon kuluessa.

Biologisiin lääkkeisiin liittyy mahdollisia haittavaikutuksia kuten lisääntynyt infektioriski. Niiden hinta on myös varsin korkea joten sen vuoksi ne on toistaiseksi varattu vain vaikeimpien tautimuotojen hoitoon.

Lopuksi

Nivelpsoriaasin oireet vaihtelevat varsin paljon. Lieviä tautimuotoja on melko paljon ja sairaus voi itsestäänkin rauhoittua pitkiksikin ajoiksi. Jos tautiin kuitenkin liittyy selviä nivelturvotuksia, kannattaa aloittaa reumalääke mahdollisimman pian etteivät nivelet pääse vaurioitumaan. Hoitokeinot ovat nykyään paremmat kuin koskaan aikaisemmin ja tehokkaalla hoidolla sairaus saadaan useimmiten rauhoittumaan.